

Risikerte livet for 17. mai-dikt

17. mai i år leste Noralf Garborg to helt spesielle dikt under en tilstelning på Ottestad stadion i Stange. Nøyaktig 45 og 46 år tidligere framførte Håkon Ekern de samme diktene for første gang. Da skjedde

det i djup hemmelighet og for en utvalgt krets. Hitlers horder holdt fortsatt jerngripet sitt om landet vårt, og Ekern som også skrev diktene, satte seg sjøl i den største fare ved det han gjorde.

HA: Rolf Berntsen

Han ville opplagt ha fått dødsstraff hvis tyskerne hadde tatt han, sier Bernhard Johnstad til Hamar Arbeiderblad. Han var troppsjef for hjemmestyrkene i Ottestad, og Håkon Ekern var en av lagførerene under han.

Det var litt av noen dikt unge Ekern serverte. Disse linjene forteller tydelig det: «Arme Vidkun Quisling ble tjenestegutt for Hitler og ble selvsagt staset opp med medaljer og titler. Forræderiske landsmenn stod fulle av svik i pervers begeistring ved nordmannens lik».

17. MAI I VERKSTED

Ekern skrev dem som prologer til to fester, som folk fra hjemmestyrkene og noen andre håndplukkede personer deltok på. - Festene ble holdt i snekkerverkstedet til Oluf Furulund. Den første var 17. mai 1943. Det ble en også året etter, men den i 1945 rakk vi heldigvis ikke å gjennomføre før freden kom, forteller Johnstad.

- Det var forunderlig at det gikk så bra som det gjorde. Jeg tror egentlig vi ikke visste hvilken fare vi enkelte ganger utsatte oss for. På de to festene var vi heller ikke særlig lavmælte, og flere norske nazister bodde ganske nær ved, sier Johnstad.

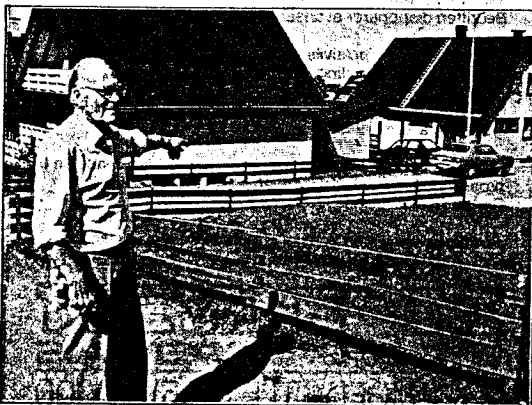
BARE UTVALGTE

På festene deltok 20-25 personer. De fleste var fra hjemmestyrkene. Resten tilhørte miljøet rundt den ene Hoberg-gården. Foruten Håkon Ekern og seg sjøl husker Johnstad at blant andre Furulund-brødrene Henrik, Knut, Martin og Oluf var med. Det samme gjaldt Johnstads egne brødre, Helge og Arnjot, og Nils Nylund.

- Mest betydde sjølve samværet med kameratene, men vi klarte da også å skrape sammen noe mat og drikke. Så var det sjølsagt prologene til Håkon. Han leste dem på en helt spesiell og gripende måte, forteller Johnstad.

LÅ I SKUFFEN

Han oppbevarte prologene i

- I snekkerverkstedet som sto like bak ber, feiret vi i hemmelighet 17. mai i 1943 og 1944, forteller Bernhard Johnstad. Foto: ROLF BERTSEN

mange år. De ble lest opp på en kulturkveld ved Arstad skole, men ellers lå de i skuffen inntil Johnstad fant ut at tida var inne til å gi dem tilbake til forfatteren. Det førte til at de havnet i programmet for feiringa av nasjonaldagen i år.

GRYENDE OPTIMISME

Foruten kjærligheten til fedrelandet og den klare holdningen mot de tyske okkupasjentene og de norske medløperne deres, beskriver diktene også litt av hvordan krigen utviklet seg. Bernhard Johnstad viser til at vi allerede i diktet fra 1943 kan ane en gryende optimisme. Da hadde nemlig de alberte kommet over på offensiven.

I diktet fra 1944 er optimismen enda klarere. Som det heter i det første verset: «Atter ett år er gått hen, 17. mai - igjen. Åket av fremmede hære stadig tyngre å bære. Men frihetens lokkende stjerner har klarere glans i det fjerne».

VAR BEREDT

De militære hjemmestyrkene i Ottestad kom inn i organiserte former først i 1943. På et tidspunkt telte de 39 mann fordelt på fire lag. - Vi var i et rolig distrikt, og vi deltok aldri i noen farlige aksjoner. Vi bare trente oss og var forberedt på å bli sendt ut, opplyser Johnstad.

Under krigen mottok troppen hans en del illegale aviser som karerene lot sirkulere blant folk de kunne stole på. De lyttet også på de norske sendingene fra London. Radioen rigget de opp på Hoberg gård. I begynnelsen pakket de den bare i en sekk og lot den stå i et søm når de ikke brukte den. Senere gjemte de den i ei stor pipe på gården.

Bernhard Johnstad var med i kampen mot de tyske angriperne allerede i april 1940. Han fikk ildåpen sin i en trefning nord for Åsta i Østerdalen. Både det og det han opplevde senere under krigen, har formet sterke holdninger hos han mot krig.

KRIG ER GRUSOMT

- Krig er noe forferdelig og gru-

somt! Det er ufattelig at noen kan sette i gang med det. Det er veldig viktig at vi sprer opplysninger om hva krig er, og at vi gjør alt vi kan for å forhindre at vi får krig igjen. Jeg tror også fornuften vil seire så lenge vi har et demokratisk styresett. Derfor må vi forsvare og ta vare på det demokratiet vi har, framholder Johnstad.

Han beklager at dagens unge vet så lite om den andre verdenskrigen. - For dem er den omtrent som napoleonskrigen, like fjern og like nær. Derfor kan de heller ikke skjønne hva som skjedde under okkupasjonen, og de kan slett ikke fatte under hvilke forhold Håkon Ekern skrev de to prologene, sier Bernhard Johnstad.

Bernhard Johnstad hadde Håkon Ekern og 38 andre mann på mannskaftslista så da han ledet hjemmestyrkene i Ottestad under krigen.

Foto: ROLF BERTSEN

17. mai - 1944

Atter et år er gått hen, 17. mai - igjen. Åket av fremmede hære stadig tyngre å bære. Men frihetens lokkende stjerner har klarere glans i det fjerne.

Du går her kan hende forbitret, synes hver dag er en plage, men vi som er utenfor gitt'ret, har liten grunn til å klage. Vi ser da iallfall det dages, at rettferd tilslutt vil seire, men tenk på de mange som plages i fengsler og skumle leire.

Nordmenn sliter som treller, lønnes med hugg og slag, mange i beksvarte celler, aldri en lysning av dag. På tyske voldsmenns befaling står norske lakeier parat for blodbestenkt judasbetaling legger de landsmenn for hat.

Hva galt har de gjort disse arme som pines - berøves for alt? At hjertene banker av varme for Norge, vårt land....er det galt? Men en gang kommer nok turen da vi og er klar til å slåss, den oppskrytete nasi-kulturen passer vist ikke hos oss. Vi hittil lite har maktet men snart bryter dagen fram da svikere sitter foraktet og rødmer i cella av skam.

Vi er i forløsningens time, landet skal frelles av nød - det blodige nasi-regimet lide en jammerfull død. Alt er bestemt - sted - tid snart lyder signalet: Fram til strid. Alle som en - både kvinne og mann gjør hva du kan, det gjelder ditt land

Vårt hel-norske flagg ligger støvet idag upåaktet - gjemt ikke glemt. Vi skal heise det opp på den høyeste topp, det skal smelle og slå, luften seg rent i det tindrende blå, forkynne at landet er fritt, Norge er ditt og mitt.

Håkon Ekern risikerte livet for dette diktet han skrev til og framførte på 17. mai i 1944 i Ottestad.